

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.08.2011, sp. zn. 7 Tdo 986/2011, ECLI:CZ:NS:2011:7.TDO.986.2011.1

Číslo: 36/2012

Právní věta: I. Z ustanovení § 67 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, plyne, že soudce může svou funkci vykonávat jen u jednoho konkrétně určeného soudu, k němuž byl přidělen. Stejná zásada platí i pro soudce dočasně přiděleného k výkonu funkce soudce k jinému soudu podle § 68 tohoto zákona, a proto se takový soudce na dobu dočasného přidělení stává soudcem soudu, k němuž byl dočasně přidělen, a po tuto dobu nemá z hlediska výkonu soudcovské funkce žádný vztah k soudu, od něhož byl přidělen. Poznámka redakce: Tyto principy se neuplatní u soudců kárného soudu, a to vzhledem ke speciální zákonné úpravě způsobu, jakým je tento soud sestaven, tak i vymezení jeho kompetencí (viz zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, ve znění pozdějších předpisů). Rozhodnutí předsedy krajského soudu o dočasném přidělení soudce okresního soudu k výkonu funkce u krajského soudu podle § 68 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona o soudech a soudcích, jakož i výkon funkce takového soudce odpovídají požadavkům kladeným na zákonného soudce podle § 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále „Listina“) jen tehdy, je-li soudce k výkonu funkce u krajského soudu dočasně přidělen tak, že po dobu takového přidělení přestává vykonávat funkci soudce okresního soudu, k němuž byl přidělen podle § 67 zákona o soudech a soudcích. Právo na zákonného soudce nelze obcházet organizačním opatřením předsedy krajského soudu, jímž bylo „přerušeno“ dočasné přidělení soudce za účelem jeho rozhodování v konkrétní věci u okresního soudu, a na ně navazujícími změnami rozvrhu práce, na základě nichž soudce dočasně přidělený ke krajskému soudu vykonával funkci soudce i u okresního soudu. Takový výkon funkce soudce je porušením čl. 38 odst. 1 Listiny (k tomu též č. 8/1996 Sb. rozh. tr.). II. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívajícího v tom, že rozhodnutí učinil soud, který nebyl náležitě obsazen, může být založeno i na skutečnosti, že ve věci rozhodoval soudce, jenž byl v době rozhodování dočasně přidělen k jinému soudu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.08.2011

Spisová značka: 7 Tdo 986/2011

Číslo rozhodnutí: 36

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o dovolání, Zákonný soudce

Předpisy: čl. 38 odst. 1 předpisu č. 2/1993Sb.

§ 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.

§ 67 předpisu č. 6/2002Sb.

§ 68 předpisu č. 6/2002Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud z podnětu dovolání obviněného M. L. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 9 To 228/2009, a rozsudek Okresního soudu v Kladně ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 1 T 5/2008, a zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Okresnímu soudu v Kladně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Kladně ze dne 27. 10. 2010, sp. zn. 1 T 5/2008, byl obviněný M. L. uznán vinným trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák. a odsouzen podle § 148 odst. 3 tr. zák. k trestu odnětí svobody na jeden rok, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. b) tr. zák. zařazen do věznice s dozorem.

Odvolání obviněného podané proti výroku o vině a trestu bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. 9 To 228/2009, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Obviněný podal prostřednictvím obhájce v zákonné lhůtě dovolání proti tomuto usnesení Krajského soudu v Praze. Výrok o zamítnutí odvolání napadl s odkazem na důvody dovolání uvedené v § 265b odst. 1 písm. a), g) a l) tr. ř. Pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. obviněný zahrnul námitky směřující proti tomu, že Okresní soud v Kladně rozhodl jako soud, který nebyl náležitě obsazen. Tuto vadu obviněný spatřoval ve skutečnosti, že senátu Okresního soudu v Kladně předsedal soudce, který v době rozhodnutí byl dočasně přidělen ke Krajskému soudu v Praze, a nebyl tedy soudcem Okresního soudu v Kladně. Obviněný v této souvislosti namítl, že v rozporu s ustanovením čl. 38 odst. 1 Listiny byl odňat svému zákonnému soudci. S dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. obviněný spojil námitky v tom smyslu, že mu neměl být uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, a to vzhledem k nepřiměřené délce řízení (trestní stíhání bylo zahájeno 24. 10. 2005) a také vzhledem k výraznému časovému odstupu od doby spáchání činu (skutek byl podle zjištění soudů spáchán 24. 3. 2003 podáním zkresleného přiznání k dani z příjmů fyzických osob za rok 2002). Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. obviněný uplatnil ve spojení s předcházejícími dovolacími důvody. Obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí obou soudů a aby přikázal okresnímu soudu v obvodu jiného krajského soudu nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3, 4 tr. ř. napadené usnesení i předcházející řízení a shledal, že dovolání je důvodné.

Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívá mimo jiné v tom, že ve věci rozhodl soud, který nebyl náležitě obsazen, ledaže místo samosoudce rozhodoval senát nebo rozhodl soud vyššího stupně.

Obsazením soudu se rozumí nejen to, zda soud rozhodl v senátě nebo samosoudcem, ale i to, zda senát byl správně složen z hlediska poměru počtu soudců a přísedících. Zároveň jde také o to, zda v senátě zasedali ti soudci a přísedící, kteří k tomu byli povoláni podle předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce soudu (totéž platí ve vztahu k osobě samosoudce).

V posuzované věci nebyl při rozhodování náležitě obsazen Okresní soud v Kladně. Postup Okresního soudu v Kladně byl v souladu se zákonem jen potud, že rozhodoval senát složený ze soudce jako předsedy senátu a ze dvou přísedících. Jinak tomu ovšem je, pokud se týká osoby předsedy senátu,

kterým byl JUDr. L. K. Poté, co předcházející rozhodnutí v této věci byla zrušena v dovolacím řízení usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2009, sp. zn. [7 Tdo 1298/2009-I](#), byla věc přidělena uvedenému senátu v souladu s rozvrhem práce Okresního soudu v Kladně v době, kdy JUDr. L. K. byl soudcem tohoto soudu. Za těchto podmínek proběhlo hlavní líčení postupně ve dnech 26. 2. 2010, 31. 3. 2010 a 10. 6. 2010, kdy bylo odročeno nejprve na 5. 8. 2010 a posléze bez jednání na 27. 10. 2010. Mezitím byl JUDr. L. K. na dobu od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011 dočasně přidělen k výkonu funkce soudce ke Krajskému soudu v Praze, a to opatřením předsedkyně Krajského soudu v Praze ze dne 9. 6. 2010, č. j. 486/2010-pers.

Z ustanovení § 67 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), plyne, že soudce může svou funkci vykonávat jen u jednoho konkrétně určeného soudu, k němuž byl přidělen. Stejná zásada platí i pro soudce dočasně přiděleného k výkonu funkce soudce k jinému soudu podle § 68 tohoto zákona. Účinky dočasného přidělení soudce k výkonu funkce soudce u jiného soudu spočívají mimo jiné v tom, že soudce je třeba z hlediska jeho rozhodování považovat za soudce toho soudu, ke kterému byl dočasně přidělen. Z hlediska rozhodování tento soudce po dobu dočasného přidělení k jinému soudu nemá žádný skutečný vztah k původnímu soudu (k tomu viz nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 721/2010). Proto je vyloučeno, aby soudce po dobu dočasného přidělení k jinému soudu zároveň nadále rozhodoval u původního soudu.

Těmito zásadami se Okresní soud v Kladně neřídil, neboť jeho senát konal hlavní líčení dne 27. 10. 2010, kdy rozhodl rozsudkem ve složení zahrnujícím JUDr. L. K. jako předsedu senátu. Rozhodně nelze považovat za správné argumenty, které uvedl jednak Krajský soud v Praze v usnesení, jímž zamítl odvolání obviněného, a jednak státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství ve vyjádření, jímž navrhl odmítnutí dovolání obviněného. Tyto argumenty byly založeny na úvaze, že přítomnost JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně v hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010 neměla žádný faktický vliv na rozhodnutí, protože v tomto hlavním líčení nebyly již prováděny žádné důkazy. K tomu je třeba poznamenat, že v hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010 byly zamítnuty návrhy obviněného na doplnění důkazů, byly předneseny závěrečné řeči stran a poslední slovo obviněného a nakonec byl vyhlášen rozsudek. Šlo tedy o úkony, které naopak měly podstatný význam. Především byl určen rozsah dokazování, které již předtím bylo provedeno, za rozsah dostatečný pro rozhodnutí. Dále bylo provedeno celkové shrnutí skutkové a právní stránky věci procesními stranami. Na to pak navazovalo vyhlášení rozsudku soudu prvního stupně jako meritorního rozhodnutí, které má v celém trestním procesu ústřední význam, přičemž v tomto rozhodnutí hraje osoba soudce určující roli v rámci poměrně širokých mezí uvážení nejen při určení rozsahu prováděného dokazování, při hodnocení důkazů a při konstrukci skutkových zjištění, ale i při posuzování právních otázek vztahujících se jak k problematice viny, tak k problematice trestu. Jestliže se na rozhodnutí podílí soudce, jemuž to z hlediska předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce soudu nepřisluší, nelze takové rozhodnutí akceptovat jako rozhodnutí zákonné a slučitelné s ústavně garantovaným právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny.

Za podklad, který odůvodňoval přítomnost JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně při hlavním líčení konaném dne 27. 10. 2010, Krajský soud v Praze v odůvodnění napadeného usnesení označil opatření předsedkyně Krajského soudu v Praze ze dne 1. 10. 2010, č. j. 818/2010-pers. Tímto opatřením bylo dočasné přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze přerušeno na dny 5. 10., 8. 10. a 27. 10. 2010 s tím, že v těchto dnech bude soudcovskou činnost vykonávat u Okresního soudu v Kladně. Nehledě na to, že zákon o soudech a soudcích neupravuje institut „přerušování dočasného přidělení soudce“, bylo uvedené opatření evidentním obcházením smyslu a účinků dočasného přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze na dobu od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011, a pokud jde o den 27. 10. 2010, bylo zjevně motivováno jen tím, aby za účasti JUDr. L. K. v

pozici předsedy senátu Okresního soudu v Kladně bylo meritorně rozhodnuto ve věci obviněného M. L. Předsedkyně Krajského soudu v Praze jako orgán státní správy soudů tedy citovaným opatřením ve skutečnosti ad hoc určila k vyřízení konkrétní věci osobu soudce. To je neslučitelné s ústavně zaručeným právem na zákonného soudce, z kterého zejména vyplývá právě zákaz rozhodovacích instancí sestavených ad hoc pro konkrétní případ. Nejvyšší soud nemínil podsouvat předsedkyni Krajského soudu v Praze jiný motiv jejího opatření, než je snaha zajistit vyřízení věci obviněného M. L. bez dalších průtahů, avšak její postup a tím i postup obou soudů musí Nejvyšší soud z principu odmítnout, neboť jde o jednu z institucionálních záruk nezávislosti soudnictví (k tomu viz č. 8/1996 Sb. rozh. tr.). Tyto závěry přiměřeně platí i pro navazující zásahy provedené do rozvrhu práce Okresního soudu v Kladně, které měly legalizovat postavení JUDr. L. K. jako předsedy senátu Okresního soudu v Kladně v době, kdy byl dočasně přidělen ke Krajskému soudu v Praze.

Z odůvodnění napadeného usnesení je patrné, že Krajský soud v Praze v posuzované věci nepovažoval za aplikovatelné právní názory vyslovené v nálezu Ústavního soudu ze dne 16. 9. 2010, sp. zn. II. ÚS 721/2010, a v rozhodnutí č. 8/1996 Sb. rozh. tr. Citovaná rozhodnutí sice byla učiněna ve skutkově odlišných věcech, avšak byly v nich zobecněny zásady, jimiž se soudy měly řídit i v posuzovaném případě. To se týká zejména postavení soudce dočasně přiděleného k jinému soudu s tím, že tento soudce po dobu přidělení nemá žádný skutečný vztah k původnímu soudu a že je třeba považovat ho za soudce soudu, ke kterému byl přidělen. Dále se to týká nepřipustnosti rozhodovacích těles sestavených ad hoc pro konkrétní případ.

V souladu s ústavně zaručeným právem na zákonného soudce byl pouze takový postup, při kterém by řízení konané v době dočasného přidělení JUDr. L. K. ke Krajskému soudu v Praze, tj. v době od 1. 9. 2010 do 28. 2. 2011, provedl senát Okresního soudu v Kladně s jiným soudcem v pozici předsedy senátu, a to soudcem, jehož přítomnost v této pozici by vyplývala z předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce Okresního soudu v Kladně.

Právo na zákonného soudce nelze obcházet organizačním opatřením předsedy krajského soudu, jímž bylo „přerušeno“ dočasné přidělení soudce za účelem jeho rozhodování v konkrétní věci u okresního soudu, a na ně navazujícími změnami rozvrhu práce, na základě nichž soudce dočasně přidělený ke krajskému soudu vykonával funkci soudce i u okresního soudu. Takový výkon funkce soudce je porušením čl. 38 odst. 1 Listiny.

Rozsudek Okresního soudu v Kladně je rozhodnutím soudu, který nebyl náležitě obsazen, a to ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Napadené usnesení Krajského soudu v Praze pak je rozhodnutím, které je vadné ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť jím bylo rozhodnuto o zamítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku a v řízení předcházejícím tomuto rozhodnutí byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného zrušil obě uvedená rozhodnutí, zrušil také všechna další obsahově navazující rozhodnutí, která tím ztratila podklad, a přikázal Okresnímu soudu v Kladně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Okresní soud v Kladně bude dbát na to, aby věc byla projednána a rozhodnuta senátem, jehož složení bude vyplývat z předem stanovených pravidel uvedených v rozvrhu práce tohoto soudu a nebude - a to ani v žádné zastřené formě - určeno ad hoc opatřením orgánu státní správy soudů. Nejvyšší soud neshledal důvodu k tomu, aby nové projednání a rozhodnutí věci přikázal jinému okresnímu soudu než Okresnímu soudu v Kladně, natož okresnímu soudu v obvodu jiného krajského soudu než Krajského soudu v Praze, a aby tak zasahoval do místní příslušnosti Okresního soudu v Kladně.

S ohledem na povahu důvodu zrušení, tak jak vyplývá z ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., se Nejvyšší soud dále již nezabýval tou částí dovolání, která se opírala o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Námitky zahrnuté pod toto ustanovení může obviněný uplatnit v řízení před

náležitě obsazeným soudem prvního stupně, případně před soudem druhého stupně, a tyto soudy se musí s jeho námitkami vypořádat.